

Na dveh kolesih, soliranje in kultura

Poletni dan v gorah

Iztok Tomazin

Polmrak in svež, z nežnimi vonji gozda in Kokre prežet zrak, sta okvir doživljanja zgodnjega jutra. Uživam v nasprotju med spokojnim prebujanjem dneva pred sončnim vzhodom in hitro, dinamično vožnjo na dveh, z dobro stotnijo umetnih konj podprtih kolesih skozi dolino Kokre, mimo za nekatere Karničarje in še koga najlepšega kraja, čez Jezerski vrh in Pavličovo sedlo, skozi neštete ovinke, ki vabijo k polaganju, zaviranju, pospeševanju in drugim motorističnim radostim. Kot bi se razcepil na dva dela. Eden zbrano uživa v hitri vožnji, ki pa ni sama sebi namen, saj sem namenjen v gore, drugi pa se v kratkih, pozornosti na cesto iztrganih trenutkih predaja čarobnemu jutru.

Ves čas do konca Logarske doline moram paziti tudi na živalce, ki ob tem času rade postavajo ob cesti ali celo na njej. Vožnja z motorjem sicer ni presežek doživetja, še manj poglobljena duhovna izkušnja, je pa vsakokrat intenziven, zanimiv in prijeten način dostopa do gora, kjer se seveda začne dogajati marsikaj zanimivejšega in pomembnejšega.

Ko prisopiham na Okrešelj, se prelestni, a s tragedijo za vedno zaznamovani prizori že kopljejo v rumeni svetlobi sonca, ki je pravkar vzšlo. Stene slepeče žarijo, tudi Turska gora, ki pa jo vseeno še vedno doživljam mračno in odbijajočo. Prvih enajst let po tragediji sploh nisem nikoli hote obiskal Okrešlja. Nisem hotel, nisem mogel. Nekajkrat pa sem moral – s helikopterjem, ko sem prišel zaradi pomoči drugim. Danes je silovita teža spominov na 10. junij leta 1997 nekoliko uplahnila, a včasih še vedno kot val z veliko močjo pljusne v zavest in preplavi vse drugo. Takrat se za omejen čas prepustim spominom in se, ne vem kolikokrat, poslovim. Ostenja nad Okrešljem so to jutro presemetljivo prazna, nikjer ni videti ali slišati nikogar. Občutek skoraj popolne samote v prepadih je dobrodejen. Namenjen sem v Vzhodno smer v Mali Rinki. Lep dan si zasluži lepo *plezarijo*. Vzhodna je ravno prav zahtevna za solista brez velikih ambicij. Prvič plezam v njej, odkrivanje prehodov je zanimivo, užitek

v gibanju je neprekinjen, ni se treba *matrati*, na nekaterih mestih pa moram vendarle biti zbran. Izpostavljenost je precejšnja, zdrs in padec bi bila usodna, a skala je dobra, mnogi ponavljavci jo upravičeno pohvalijo in z njimi se strinjam, čeprav seveda ni primerljiva na primer z Velebitom.

Rob stene je slabo uro kasneje pričakovani kraj olajšanja. Samotnega plezanja brez varovanja je konec, a ni še konec močnih občutkov, velike zbranosti, tudi pridiha treme in napetosti. Za nekaj

trenutkov jih zavestno spet priključim, a s čisto drugim namenom. Vizualizacija, intenzivno predstavljane in podoživljanje so pomembna orodja za nekatere od mojih hribovskih dejavnosti. Stopim na rob stene v popolnem stiku s telesom, pripravljen na odskok, ki ga tokrat ne bo, pogled fiksiram malo pod obzorje, doživljanje prostora je prežeto s prepadom pod mano. Nekajkrat ponovim elemente čim močnejšega, simetričnega, kontroliranega odrida, saj bo kmalu spet šlo zares. Potem se z olajšanjem zavalim v travo in končno začnem uživati po opravljeni lepi turi. Klasika: malica, prežetost z vzdušjem poletnega dne visoko v gorah, raziskovanje bogatega razgleda in vse drugo vključno z neopisljivim. Čez čas sledi sestop do vrha Turskega žleba, ki je okrašen z barvitimi cvetovi, posejanimi po travnatih zaplatah med šodrom. Tako je

Severna ostenja Kamniško-Savinjskih Alp s ceste med Pavličevim sedlom in Jezerskim vrhom Foto: Iztok Tomazin

lepo in prisrčno, da se moram ustavljati, podrobneje pogledati in se dotakniti živopisnih rastlinic.

Turski žleb je kljub poletju skoraj do vrha zalit s trdim, žal precej razbrazdanim snegom. Užival ne bom, a smer in način sestopa sta seveda jasna – naravnost navzdol po strmem snegu kljub obutvi, ki je iz vzgojnih namenov ne bom podrobneje opisoval. Navzdol gre hitro in divje, uboga kolena ječijo, zlizani podplati zdrsavajo v ponekod kot kost trdem snegu, igra ravnotežja in refleksov ter smučarskega znanja je zelo intenzivna. Komaj opazim osuple poglede dveh nemško govorečih planincev, ki počasi sestopata po klinih in jeklenicah markirane poti. V nekaj minutah mojega smučanja ali bolje rečeno "čevljanja" od vrha do vznožja Turskega žleba sestopita komaj nekaj deset metrov.

Na dnu žleba se *razkomotim* na vrhu balvana in nadaljujem uživanje ob drugem delu malice in še vedno lepem, zaradi prevešajočih se sten Rinke in Turske gore za hrbtom nekoliko omejenim razgledom. Vzamem si čas, danes se mi nikamor ne mudi. Od tesnih plezalk stisnjeni prsti končno zadihajo na svežem zraku, preostala hrana in

tekočina pa izginjata v nazobčani odprtini pod čelado.

Naenkrat za hrbtom zaslišim krik. Sunkovito se obrnem in zagledam Avstrijko, kako nekontrolirano, ležeč na hrbtu, z vedno večjo hitrostjo drsi po snežnem jeziku proti vznožju žleba, njen sopotnik pa otrdel stoji na robu snega in nemočno gleda. Očitno ju je moja smuka premamila in sta v spodnjem, položnejšem delu Turskega žleba tudi sama poskusila. *Sranje*, pa ja ne bo tako lep dan pokvarjen z nesrečo ... Nataknem si premočene čevlje in se zapodim navzgor do balvana, za katerim je pristala. Z olajšanjem ugotovim, da je samo prestrašena, premočena in malo odrgnjena. Vprašam, če kaj potrebuje, pa se zahvali. Sestopim in nadaljujem s svojim užitkarskim piknikom na vrhu balvana, medtem pa se njen sopotnik po snegu previdno plazi proti njej. Seveda bom še ostal in ju opazoval, dokler ne bosta na varnem.

Nekam dolgo ju ni na spregled, zato se spet obujem in odpravim navzgor. Soočam se z dilemo, če morda nisem preveč vsiljiv ali pokroviteljski, vendar prevlada jasen občutek za njun nevarni

Jutro na Okrešlju Foto: Iztok Tomazin

položaj, ki se ga očitno ne zavedata dovolj. Ko vidim, da nekaj mečkata in se še ne nameravata takoj umakniti, ju vljudno opozorim, da sta na dokaj nevarnem kraju – pod krušljivim previsom in v vpadnici vsega, kar prileti navzdol po zasneženem žlebu. V gorah sem vedno znova začuden, kako skromen ali celo nikakršen občutek za nevarnosti imajo mnogi. Kljub bližajoči se nevihti brezskrbno rinejo po grebenu proti vrhu, sproščeno počivajo na mestih, ki so izpostavljena padajočemu kamenju, dostikrat celo brez čelade, lotevajo se tur, ki jim niso dorasli, nepozorno lomastijo skozi goščavo, kjer je veliko kač, pozimi v plazovitem terenu kolovratijo vseprek ... Ob vsem tem sem presenečen, da ni še več nesreč. Ko se končno umakneta iz vznožja žleba, z olajšanjem začnem sestopati.

Pod Okrešljem na markirani poti prijetno presenečen srečam nekaj vzpenjajočih se družin z na prvi vtis lepo vzgojenimi otroki, najbrž manjšino, ki še ni zasvojena z elektronskimi igračami in pregnetena z narcisoidno sebično

reševanja v Sloveniji. Zato smo večino časa v letu zdravniki reševalci letalci še vedno le naključno dosegljivi in sistem helikopterskega reševanja temelji na naši prostovoljni pripravljenosti in obremenjevanju našega že tako skromnega prostega časa. Podobno je sicer tudi pri gorskih reševalcih s pomembno razliko, da jih je precej več.

Ob prihodu v domačo vas pod Kriško goro je čarobni vrč dneva poln. Lahko bi še vlival vanj, a bi ostal enako poln. Lahko bi šel še s padalom poletet s katere od bližnjih gora, časa in moči je dovolj, a tokrat letenje ne bi bistveno prispevalo k doživetju, zato ostanem doma. Zvečer pa me vseeno še enkrat premamijo gore, a na drugačen način. Zajaham "ta malega" BMW-ja, da v garaži ne bo zavisti, in zdrvim pod Storžič. Pred planinskim domom se začneja dragoceni dogodki, ki bi ga bilo škoda zamuditi. Gore na druge načine. Ob sončnem zahodu poteka srečanje literatov. Tokrat le kot poslušalec z velikim zanimanjem vstopim v bogati svet ubesedene domišljije, refleksij, razmišljanj, spominov, občutkov ... V svet z gorami povezane literature.

Nekateri gore živimo intenzivno na različnih ravneh, tudi fizično, nekateri pa samo ali predvsem na

gora, ki večini med njimi telesno niso in ne bodo dosegljive, a obstajajo seveda tudi druge ravni stika; od umetniško izpovedanih utrinkov iz življenj in smrti nekaterih skupnih, žal preminulih gorskih sopotnikov, do naturalističnih izpovedi tistih redkih, ki so se z gorami zblížali tudi v praksi.

Z nekaterimi se pogovarjam in sem vesel, da se še vedno z velikim, od mladosti naprej prav nič otopelim navdušenjem lahko sprehajam med obema svetovoma in ju povezujem. Gore in literatura. Skromen obisk poslušalcev ni moteč, vzdušje je še bolj komorno, skoraj intimno, zanimive pa so primerjave z vaškimi in podobnimi veselnicami, ki vedno privabijo mnogo več ljudi. Ljudje očitno potrebujejo ceneno zabavo bolj kot zahteven in ne vedno prijeten, na prvo žogo zanimiv in izpolnjujoč stik s svojimi in drugimi globinami. Res pa je, da prireditelji prenašajo po Radiu Slovenija, zato jo bo lahko poslušalo mnogo več ljudi, vendar brez avtentičnega vzdušja gorskega večera – v mraku ugašajočega severnega ostenja Storžiča v neposredni bližini večerno tihega gozda, v katerem smo, in prihajajočega dežja, ki vzdušju daje nekaj teže in dodatne resnosti, pa tudi svojevrstne mehko in miru.

"kulturo". Očitno nekaterim staršem še vedno uspeva. Prijazni pozdravi, navdušenje v zvedavih očeh, enkrat celo opravičilo, ker ima fante očitno zmoten občutek, da mi je napoti med hitenjem navzdol.

Vožnja z motorjem proti domu je milo rečeno še bolj dinamična. Sredi dneva je asfalt bolj segret, gume primejo bolje, tudi vidljivost je boljša in razpoloženje nekoliko dirkaško. Kljub temu tja do Jezerskega ne manjka kratkih, hitrih postankov, da se naužijem čudovitih pogledov.

Preostanek dneva je mirnejši. Poletje je, na Brniku je dežurna ekipa in vem, da skoraj ni možnosti, da bi me klicali na gorsko reševanje. Vsaj julija in avgusta je zaradi dežurstev helikopterske ekipe GRS¹ pritisk potrebne stalne dosegljivosti in aktiviranja ob včasih zelo zoprnih okoliščinah manjši. Preostali del leta pa smo nekateri zdravniki stalno na udaru, predvsem zaradi birokratov in vrtičkarjev, ki kljub našim dolgoletnim prizadevanjem in argumentom uspešno zavirajo ali celo onemogočajo vse poskuse izboljšanja organizacije helikopterskega

Preplet lepote jutra in tragičnih spominov
Foto: Iztok Tomazin

drugih, subtilnejših, ki jih redki med njimi znajo preliti v umetniško besedo. Požiram nastope literatov, od utrinkov iz razigranega, s simboli prežetega otroštva, do ponižnih občudovanj najvišjih

Poletni dan se zdi popoln ne glede na naliv, ki me v mraku pere ves čas drvenja na dveh kolesih proti domu. Zavedam se, da bom že naslednji dan gore doživljal omejeno, predvsem skozi perspektivo dežuranja v ekipi reševalnega helikopterja. Gore bodo tudi takrat lepe in zanimive kot vedno, ne pa nujno prijazne. ●

¹ Gorska reševalna zveza Slovenije.